

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर किमान ३०० शब्दांत निबंध लिहा :

(१०)

(१) युवाशक्ती आणि भारत

(२) माझे आवडते शिक्षक

(३) एका संगणकाचे मनोगत

(४) पाऊस पडलाच नाही तर

प्र.२. (अ) खालील काव्यवेच्याचे रसग्रहण करा :

(६)

तळ्याकाठी

अशा एखाद्या तळ्याच्या काठी बसून राहावे, मला वाटते,
जिथे शांतता स्वतःच निवारा शोधित थकून आली असते.
जळाआतला हिरवा गाळ निळ्याशी मिळून असतो काही,
गळून पडत असताना पान मुळी सळसळ करीत नाही.
सावल्यांना भरवीत कापरे जलवलये उठवून देत,

उगीच उसळी मारून मासळी, मधूनच वर नसते येत.
 पंख वाळवीत बदकांचा थवा वाळूत विसावा घेत असतो,
 दूर कोपऱ्यात एक बगळा ध्यानभंग होऊ देत नसतो.
 हृदयावरची विचारांची धूल हळूहळू जिथे निवळत जाते,
 अशा एखाद्या तळ्याच्या कांठी बसून राहावे, मला वाटते:

कवी - 'अनिल'

किंवा

खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयाशी निगडित सुमारे १५ ते २० ओळींत संवादलेखन करा :

- (१) 'रस्त्यांची दुर्दशा' या विषयावर त्रस्त नागरिक व पथ विभाग प्रमुख यांच्यातील संवाद.
- (२) 'व्यावसायिक शिक्षण : काळची गरज' या विषयावर विद्यार्थी व व्यवसाय मार्गदर्शन अधिकारी यांच्यातील संवाद.
- (३) 'दूरचित्रवाणीचा वाढता प्रभाव' या विषयावर दोन मित्रांमधील संवाद.

(ब) खालील प्रश्नांच्या उत्तराचा योग्य पर्याय निवडून लिहा :

(४)

(१) खालील नामासाठी योग्य विशेषण ओळखा :

अंधार : (अ) यशस्वी (ब) किरर (क) भव्य (ड) उजळ

(२) खालील शब्दाला समानार्थी शब्द ओळखा :

सदन : (अ) प्रेरणास्थान (ब) कारस्थान (क) निवासस्थान (ड) शांतिस्थान

(३) गटात न बसणारा शब्द ओळखा :

(१) धनिक : (अ) सुखी (ब) गडगंज (क) धनवान (ड) श्रीमंत

(२) फक्कड : (अ) सुंदर (ब) छान (क) उत्तम (ड) कुरूप

प्र.३. खालील प्रश्नांच्या उत्तरांचे योग्य पर्याय निवडून लिहा :

(अ) खालील पर्यायांतून निर्दोष शब्द ओळखा :

(२)

(१) (य) परिक्षा (र) परीक्षा (ल) परिकशा (व) परीक्शा

(२) (य) पूर्वग्रह (र) पुर्वग्रह (ल) पुरवग्रह (व) पूर्वगृह

(ब) खालील वाक्प्रचारांच्या अर्थाचा योग्य पर्याय ओळखा :

(२)

(१) डोळे वटारणे : (य) प्रेमाने पाहणे (र) डोळ्याने पाहणे (ल) रागाने पाहणे (व) डोळे विस्फारणे

(२) पोटात गोळा येणे : (य) भीती वाटणे (र) भूक लागणे (ल) पोटात दुखणे (व) आनंद होणे

(क) (१) खालील वाक्याचे नाकारार्थी रूपांतर ओळखा :

(१)

वाक्य - वास्तविक कोकणी पट्ट्यात खायचे वांधे असतात.

पर्याय - (य) वास्तविक कोकणी पट्ट्यात कोणी उपाशी राहत नाही.

(र) वास्तविक कोकणी पट्ट्यात खायची चैन असते.

(ल) वास्तविक कोकणी पट्ट्यात खा-खा सुटते.

(व) वास्तविक कोकणी पट्ट्यात पुरेसे खायला मिळत नाही.

(२) खालील वाक्याचे होकारार्थी रूपांतर ओळखा : (१)

वाक्य - माझ्या नातवासाठी मी भेट आणू नये का ?

पर्याय - (य) माझ्या नातवासाठी मी भेट आणावी.

(र) माझ्या नातवाला माझ्याकडून भेटीची अपेक्षा आहे.

(ल) माझ्या नातवासाठी मीच भेट आणली पाहिजे.

(व) माझ्या नातवाला मी भेटले पाहिजे.

(ड) खालील वाक्यांत कोणती विरामचिन्हे वापरता येतील त्याकरिता योग्य पर्याय निवडा : (२)

(१) वाक्य - तुम्ही मुंबईकर लेखक किती भाग्यवान

पर्याय - (य) दुहेरी अवतरण व उद्गारचिन्ह (र) एकेरी अवतरणचिन्ह व प्रश्नचिन्ह

(ल) उद्गारचिन्ह व पूर्णविराम (व) संयोगचिन्ह व प्रश्नचिन्ह

(२) वाक्य - त्यांना एक मुलगी आहे रमादेवी

पर्याय - (य) स्वल्पविराम व अर्धविराम (र) अपसारणचिन्ह व पूर्णविराम

(ल) स्वल्पविराम व प्रश्नचिन्ह (व) उद्गारचिन्ह व पूर्णविराम

(इ) खालील विधानांत / काव्यपंक्तींत कोणता रस प्रामुख्याने आढळतो, त्यासाठी योग्य पर्याय निवडा : (२)

(१) खदखदा हसू लागली झाडे। फुलांची मिष्किल झाली तोंडे!

(य) हास्य (र) अद्भुत (ल) वीर (व) शृंगार

(२) तिने फुलांना आपली मुले बनविली होती - त्यांच्यावर आपल्या मातृत्वाची छाया धरली होती इथून जाताना तिला काय वाटले असेल ?

(य) शृंगार (र) अद्भुत (ल) करुण (व) हास्य

(फ) खालील पारिभाषिक शब्दांचा योग्य अर्थ निवडा : (२)

(१) Gift deed : (य) दानपत्र (र) भेटपत्र (ल) सन्मानपत्र (व) पारपत्र

(२) Vacant post : (य) खाली पद (र) रिक्त पद (ल) मुक्त पद (व) पोकळ पद

प्र.४. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ८० शब्दांत लिहा : (४)

(१) विनोदनिर्मितीची महत्त्वाची कारणे कोणती ?

(२) तुकारामाने सांगितलेली सोनाराकडे येणाऱ्या भुताची गोष्ट तुमच्या भाषेत लिहा.

(३) मानसीला उन्हाच्या तिरिपेची सवय व्हावी म्हणून रवी रानडे यांनी कोणती योजना केली ?

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 'एका' वाक्यात लिहा : (३)

(१) मानवी स्वभावाच्या कोणत्या पैलूमुळे अनेक गमतीजमती घडतात ?

(२) भुताच्या दृष्टीने कोणते ठिकाण गैरसोयीचे होते ?

(३) रश्मीच्या सासूबाईचे वय किती होते ?

(४) 'चांफा' या विडंबन कवितेचे कवी कोण ?

(५) तुकाराम चालू लागला म्हणजे पाहणाऱ्याला कसे वाटत असे ?

प्र.५. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ८० शब्दांत लिहा : (८)

- (२) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी लता मंगेशकर यांची कोणती आठवण सांगितली आहे?
- (३) चिनी सैनिकांनी ले. कर्नल श्याम चव्हाण यांना कशा प्रकारे पकडले?
- (४) अविनाश हळबे यांच्या घरी बाग फुलविण्यामागे उन्नीकृष्णन यांच्या कोणत्या भावना होत्या?

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 'एका' वाक्यात लिहा :

(२)

- (१) फामरोझचे मूळ गाव कोणते?
- (२) डॉ. कलाम यांच्या मते जगातला पहिला शास्त्रज्ञ कोण?
- (३) गिरिजा कीर यांना कोणाची आई फार आवडली?
- (४) ले. कर्नल श्याम चव्हाण यांच्या मांडीवर डोके ठेवणाऱ्या जखमी सैनिकाचे नाव सांगा.
- (५) 'अति काळजीचे परिणाम' या पाठाचे लेखक कोण?
- (५) उन्नीकृष्णन यांनी हारा कसा उचलला?

प्र. ६. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ८० शब्दांत लिहा :

(८)

- (१) संत शेख महंमद यांनी अभक्ताचे वर्णन कसे केले आहे?
- (२) 'देव अजब गारोडी' असे कवयित्री बहिणाबाई चौधरी का म्हणतात?
- (३) कवी कुसुमाग्रज यांनी भारतभूमीच्या रक्षणासाठी महाराष्ट्रीयांना कोणते आवाहन केले आहे?
- (४) कवी लोकनाथ यशवंत यांनी होणाऱ्या घुसमटीचा अनुभव कसा व्यक्त केला आहे?

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी फक्त 'एका' वाक्यात लिहा :

(३)

- (१) सर्वाभूती बुद्धी कशी ठेवावी?
- (२) जात्याचे दोन खुंटे कोणते आहेत?
- (३) महात्मा जोतीराव फुले यांच्या मते वस्तूचा उपभोग कसा घ्यावा?
- (४) लग्नात स्त्रीला काय आंदण मिळते?
- (५) कार्यकर्ते काय शोधीत भांडत बसतात?

प्र. ७. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ८० शब्दांत लिहा :

(८)

- (१) अग्रलेख लिहिण्यापूर्वी संपादकास कोणती पूर्वतयारी करावी लागते?
- (२) आकाशवाणीवरील बातमीपत्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (३) दूरचित्रवाणीवरील जाहिरातीचे घटक कोणते?
- (४) सामाजिक संपर्कासाठीच्या संकेतस्थानांचे फायदे लिहा.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही सहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 'एका' वाक्यात लिहा :

(६)

- (१) गोपाळ गणेश आगरकर यांच्या वृत्तपत्राचे नाव काय?
- (२) 'मार्कअप' कशाला म्हणतात?
- (३) आकाशवाणी केंद्राच्या व प्रसारित होणाऱ्या कार्यक्रमासंबंधीच्या माहितीला काय म्हणतात?
- (४) स्वातंत्र्यपूर्व काळात 'दर्पण' हे वृत्तपत्र कोणी सुरू केले?
- (५) दूरदर्शनचे ब्रीदवाक्य कोणते आहे?
- (६) दूरचित्रवाणीवरील बातमीचे लेखन करताना संहितेचे किती भाग करावे लागतात?
- (७) प्रत्येकाच्या लिहिण्याविषयी संदर्भित अशा अनेक लेखांचा प्रभाव नेहमी देतो.

- (८) दूरचित्रवाणीवरील मुलाखत किती वेळाची असते ?
- (९) संकेतस्थळ महाजालाला जोडण्याचे साधन कोणते ?
- (क) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर मुलाखतपूर्व तयारी म्हणून प्रश्नावली तयार करा : (४)
- (१) 'पद्म' पुरस्कार विजेत्या गायकाच्या पत्नीची मुलाखत.
- (२) भ्रष्टचारमुक्त कारभारासाठीच्या आंदोलनात सहभागी झालेल्या सामान्य नागरिकाची मुलाखत.
- (३) परदेशात उद्योग उभा करणाऱ्या यशस्वी उद्योजकाची मुलाखत.

